

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2024
Paraisten kaupunginvaltuustolle

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021–2025

Kaupunginvaltuuston toimikaudelle 2021–2025 valitseman tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

Varsinaiset jäsenet

Varajäsenet

Hanna Järvinen (puheenjohtaja, Kok.)	Tuire Eastwood (KD)
Daniel Strömborg (varapuheenjohtaja, RKP)	Anders Kjellman (RKP)
Andreas Andersson (RKP)	Olof Elenius (RKP)
Roy Färm (RKP)	Fredrik Jensén (RKP)
Soili Svanström (RKP)	Sanna Nymalm (RKP)
Mona Rönnholm (RKP)	Eva Johansson (RKP)
Widar Nyberg (SDP)	Roger Henriksson (SDP)
Egon Nordström (Vihr.)	Sanna Autio (Vihr.)
Anna-Mari Manninen (PS)	Petri Julin (PS)

Kuntalain 121 §:ssä tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään seuraavaa:

”Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.”

Tehtävän suorittamiseksi tarkastuslautakunta on tutustunut muun muassa seuraaviin asiakirjoihin:

- hallintoelinten pöytäkirjat
- talousarvio ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2026

- talousarvio ja taloussuunnitelma vuosille 2025–2027
- kaupunginhallituksen allekirjoittama vuoden 2024 tilinpäätös sekä
- tilintarkastuksen raportit

Tarkastuslautakunta on pitänyt kahdeksan kokousta koskien toimintavuoden 2024 arviointia, kuullut vastuullisia viranhaltijoita ja tutustunut eri vastuualueisiin erikseen vahvistetun työohjelman mukaisesti. Lakisääteisen tilintarkastuksen on hoitanut BDO Audiator Oy JHT, KHT Andreas Holmgårdin toimiessa vastuunalaisena tilintarkastajana. Andreas Holmgård on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Tarkastuslautakunta on vuoden aikana kuullut konsernihallinnon, hyvinvoinnin ja vapaa-ajan, yrittäjyyden ja työn sekä asumisen ja ympäristön toimialojen viranhaltijoita.

2. YLEISTÄ TAVOITTEISTA JA NIIDEN TOTEUTUMISESTA

2.1. Tavoitteet

Kaupunginvaltuusto on vuoden 2024 talousarviossa vahvistanut kaupungin toimielinten sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden toteutumisesta on tehty selkoa vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunnan analyysi tavoitteiden toteutumisesta käy ilmi tästä arviointikertomuksesta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuonna 2024 on aloittanut uusi kaupunginjohtaja ja kaupunki on muuttanut jälleen organisaatiotaan, uusinut hallintosääntönsä viranhaltijoiden osalta ja valmistanut luottamushenkilöorganisaatiotaan uuden valtuuston noudatettavaksi.

2.2. Kaupungin talousarvion sitovuustaso, strategiset tavoitteet sekä tavoitteiden asettaminen ja seuranta

Talousarvion sitovuustaso on kauttaaltaan määritelty nettotasoksi. Kaupungin vuoden 2024 talouden toteuma osoittaa noin 12,3 miljoonan euron tulosta, kun talousarviossa tulokseksi oli alun perin budjetoitu -2,5 miljoonaa euroa ja muutetussa talousarviossa 7,7 miljoonaa euroa. Suuri ylijäämä johtuu Paraisten Kaukolämpö Oy:n myynnistä saadusta myyntivoitosta, kun taas poikkeamat talousarviosta johtuvat useista kaupungin talouteen positiivisesti vaikuttaneista tekijöistä, kuten budjetoitua pienemmistä kustannuksista, paremmasta verojen ja valtionosuuksien toteumasta sekä Paraisten Kaukolämpö Oy:ltä ennen myyntiä saadusta lisäosingosta. Vahva tulos vuonna 2024 antaa Paraisten kaupungille hyvän lähtökohdan selviytyä tulevista taloushaasteista liittyen valtionosuuksien vähenemiseen ja hyvinvointialueiden kasvaviin säästövaatimuksiin, jotka voivat vaikuttaa kaupungin vuokratuloihin.

3. YLEISTEN TALOUDELLISTEN JA TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN

3.1. Yleistä

Paraisten kaupungin vuoden 2024 tilinpäätös osoittaa noin 9,9 miljoonaa euroa ylijäämää. Ylijäämän myötä kaupungilla on tilinpäätöksessä noin 23,7 miljoonaa euroa kertynyttä ylijäämää. Kaupunki tekee myös 2,4 miljoonan euron investointivaruksen, joka sekin tosiasiallisesti on ylijäämää, joka on korvamerkitty tuleviin investointeihin.

Toiminnan kustannukset ovat toteutuneet talousarvion puitteissa, mikä johtuu pääasiassa kustannussäästöistä teknisellä toimialalla, jossa alenneilla sähkökustannuksilla on olennainen merkitys.

Kaupungin velka oli vuoden 2024 lopussa 48,5 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 46 miljoonaa euroa. Tämä vastaa 3 322 euron velkaa asukasta kohden. Vuonna 2023 maan keskiarvo oli 3 368 euroa asukasta kohden. Kaupungin kassa on runsaat 13 miljoonaa euroa, joten nettovelka on vähentynyt vuonna 2024.

Kaupungin velan on budjetoitu lisääntyvän runsaalla 14 miljoonalla eurolla suunnitelmakaudella 2025–2027.

Tarkastuslautakunta toivoo selkeämpää tietoa tulevista investoinneista ja lainanotosta, jotta valtuusto voi ottaa paremmin kantaa kaupungin rahoitustarpeisiin. Tarkastuslautakunta katsoo, että suuria investointeja ei sisällytetä budjetointiin riittävän aikaisessa vaiheessa, mikä saattaa antaa päättäjille virheellisen kuvan kaupungin taloudellisesta tilanteesta. Tarkastuslautakunta viittaa muun muassa Malms skolan peruskorjaukseen, joka ei ollut mukana budjetoinnissa siinä vaiheessa, kun kaupunginvaltuusto päätti Bravaan tehtävästä investoinnista.

Yleistä konsernin talouden toteumasta ja tavoitteiden toteutumisesta

Paraisten kaupungin konsernin tulostoteuma vuonna 2024 oli 8,9 miljoonaa euroa. Konsernitasolla vuoden 2024 taseessa on kertynyttä ylijäämää 15,8 miljoonaa euroa.

Konsernilla on lainaa 54,3 miljoonaa euroa, kun sitä edellisenä vuonna oli 47,7 miljoonaa euroa. Asukasta kohden konsernin laina vuoden 2024 tilinpäätöksessä on 3 450 euroa.

Kaupungin ja konsernin vuoden 2024 tilinpäätöstoteuman voidaan todeta täyttävän kuntalaissa asetetut talouden tasapainokriteerit.

Kuntalain mukainen talouden tasapainottaminen jatkossa

Kuntalain 118 §:n mukaiset ns. kriisikuntakriteerit talouden tasapainottamiseksi ovat:

- 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
- 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
- 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8

Vuosien 2024 ja 2023 tilinpäätöksissä kyseiset tunnusluvut näyttävät Paraisten kaupungin osalta seuraavilta:

Tunnusluku	2024	2023	Koko maa (2023)
1) Vuosikate poistoista, %, konserni	256,5 %	136,4 %	170 %
2) Tuloveroprosentti	7,86 %	7,86 %	7,43 %
3) Lainakanta ml. vuokravastuut, €/asukas, konserni	3 450 €	3 218 €	8 067 €
4) Lainanhoitokate, konserni	3,60	3,05	1,3

Koosteen perusteella voidaan todeta, että mikään kriisikunnaksi luokittelun tunnusluvuista ei täyty vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Yleistä toiminnoista

Vuonna 2024 oli vuoden 2023 tapaan paljolti kyse organisaatiomuutoksen jatkamisesta.

Monet asiat uudistetussa mallissa eivät toimineet tai olivat epämääräisiä, mikä johti siihen, että organisaatiomuutosta jatkettiin uudella organisaatiomuutoksella, joka on tullut jo voimaan.

3.2. Talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että talousarvion toteuma vastaa kokonaisuutena valtuuston vahvistamaa talousarviota ja että talousarviokuri on yleisesti ottaen ollut hyvä. Talousarvion toteutumista on analysoitu tarkemmin alla.

Tuloslaskelman toteutuminen

Ulkoinen/Sisäinen	Talousarvio 2024	Muutettu talousarvio 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama 2024
Toimintatuotot				
Myyntituotot	6 313 103	6 347 753	6 899 074	551 321
Maksutuotot	1 614 300	1 614 300	1 437 233	-177 067
Tuet ja avustukset	1 379 789	1 489 789	1 879 826	390 037
Muut toimintatuotot	18 680 266	29 823 945	30 024 512	200 567
	27 987 458	39 275 787	40 240 645	964 858
Toimintakulut				
Henkilöstömenot				
Palkat ja palkkiot	-26 686 805	-27 169 409	-27 241 587	-72 178
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-5 711 823	-5 779 927	-5 382 578	397 349
Muut henkilösivukulut	-1 079 902	-1 095 436	-724 298	371 138
Palvelujen ostot	-19 366 446	-19 709 446	-19 885 703	-176 257
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 119 262	-6 163 962	-5 102 523	1 061 439
Avustukset	-1 571 895	-1 571 895	-1 433 172	138 723
Muut toimintakulut	-13 218 777	-13 281 682	-13 501 082	-219 400
	-73 754 910	-74 771 757	-73 270 944	1 500 813
Toimintakate	-45 767 452	-35 495 970	-33 030 299	2 465 671
Verotulot	41 358 274	41 358 274	41 917 502	559 228
Valtionosuudet	7 984 705	7 984 705	8 337 061	352 356
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	0	0	354 006	354 006
Muut rahoitustuotot	172 500	172 500	1 190 772	1 018 272
Korkokulut	-983 060	-983 060	-1 047 253	-64 193
Muut rahoituskulut	-40 000	-40 000	-54 147	-14 147
	-850 560	-850 560	443 378	1 293 938
Vuosikate	2 724 967	12 996 449	17 667 642	4 671 193
Polstot ja arvonalentumiset	-5 300 000	-5 300 000	-5 352 490	-52 490
Tilikauden tulos	-2 575 033	7 696 449	12 315 152	4 618 703
Polstoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	39 179	39 179	39 180	1
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	-2 400 000	-2 400 000
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-2 535 854	7 735 628	9 954 332	2 218 704

Käyttötalouden toteutuminen

Sitovuustasoksi on määritelty kunkin vastualueen toimintakate erikseen. Yksiköllä on oikeus järjestää toimintansa sen puitteissa. Vastuualueilla ei esiinny olennaisia ylityksiä.

Investointiosan toteutuminen

Investointien nettokustannukset olivat 6,4 miljoonaa euroa, kun niiden nettokustannuksiksi oli budjetoitu 7,6 miljoonaa euroa.

Lainanoton toteutuminen

Lainanoton oli alkuperäisessä ja muutetussa talousarviossa budjetoitu lisääntyvän 3,3 miljoonalla eurolla netto. Toteutmana oli, että lainanotto lisääntyi 2,2 miljoonalla eurolla netto.

3.3. Strategiset tavoitteet

Tarkastuslautakunta katsoo, että strategiset tavoitteet tulisi jalkauttaa paremmin toimintojen yksittäisiin tavoitteisiin, jotta olisi selvempää, mitä eri toiminnot tekevät strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta toivoo edelleen konkreettisempia toimenpiteitä tulomuuton lisäämiseksi, erityisesti vuokra-asuntojen ja tonttien kaavoituksen muodossa.

Tarkastuslautakunta toivoo, että tulomuuton edistämiseksi harkitaan seuraavaa:

- Paraisille suuntautuvaa tulomuuttoa edistävän päätoimisen muuttokoordinaattorin palkkaaminen
- Infrastruktuuriin ja markkinointiin liittyvän yhteistyön lisääminen Turun ja Turun seutukunnan kanssa
- Mitattavissa olevat tavoitteet, joille asetetaan ajalliset tavoitteet

3.4. Yleiset toiminnalliset tavoitteet

Tarkastuslautakunta arvioi, että valtaosa toiminnallisista tavoitteista saavutettiin.

Tavoitteet ja tulokset ovat tietyiltä osin vaikeasti mitattavissa, koska tavoitteet ovat epämääräisiä ja tavoitemittareiden toteutumisesta raportoidaan juoksevan tekstin muodossa. Myös organisaatiomuutokset heikentävät eri vuosien vertailukelpoisuutta. Tilinpäätös ei anna kokonaiskuvaa toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Hyville tavoitteille ja tavoitemittareille on tunnusomaista, että

- tavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen
- tavoitteeseen kytketty tavoitemittari ilmaisee toimenpiteiden tuloksen eikä keskity itse toimenpiteeseen
- ne on ilmaistu siten, että tavoitteiden saavuttamista tai saavuttamatta jäämistä pystytään mittaamaan ja arvioimaan
- aloittaminen, suunnittelu tai muu toimenpide ei itsessään ole tavoite, vaan tavoitteeseen päästään vain tekemällä oikeita asioita oikein.

Tavoitteet ja tavoitemittarit voitaisiin esittää taulukkomuodossa juoksevan tekstin sijaan ja siten selkeytettäisiin tavoiteohjausta ja lisättäisiin tiedon saavutettavuutta.

4. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN HALLINTOKUNNITTAIN

4.1. Hallinto ja tukipalvelut

Hallinnon ja tukipalvelujen talouden toteuma on kokonaisuutena toteutunut talousarvion mukaisesti. Budjetoitu toimintakate ylittyi noin 1,25 miljoonalla eurolla johtuen lähinnä tilapalvelujen kustannussäästöistä.

Vuonna 2024 Paraisten kaupungissa tehtiin merkittäviä organisatorisia muutoksia. Uusi kaupunginjohtaja Tom Simola astui virkaan 1.4.2024. Valtuusto hyväksyi kesäkuussa uuden hallintosäännön, jonka myötä kaupungin organisaatio järjesteltiin uudelleen kolmesta toimialasta viiteen osastoon, jotka ovat konsernipalvelut, elinkeinopalvelut, hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut, kasvatus ja koulutus sekä kaupunkikehitys.

Talousarvioteknisesti vuosi 2024 oli haasteellinen organisaatiomuutosten seurauksena henkilöstörakenteessa tapahtuneiden isojen muutosten vuoksi. Kaupungin tietosuojavastaavan tehtävät hoidettiin vuoden aikana ostopalveluna.

Kaupunginhallitus kokoontui 17 kertaa, eli kolme kertaa suunniteltua enemmän. Työtä tulevan luottamushenkilöorganisaation uudistamiseksi ennen keväällä 2025 koittavia kuntavaaleja jatkettiin.

Tarkastuslautakunta toivoo, että luottamushenkilöorganisaation ja viranhaltijoiden välistä tehtävien jakoa selkeytetään hallintosäännössä uudistamistyön yhteydessä.

Tekniikka ja infra

Tekniikka ja infra on pääosin saavuttanut taloudelliset tavoitteensa. Toiminta-alue kokonaisuudessaan on haastava, koska resurssit vanhan infrastruktuurin hoitoon ja uuden infrastruktuurin rakentamiseen ovat rajalliset. Toiminta-alue tarvitsee tulevaisuudessa lisää resursseja mahdollistaakseen toimivan yhdyskuntarakenteen, jolla on mahdollisuus kasvaa ja voida hyvin.

Kaupungin tieverkon korjausvelka huolestuttaa tarkastuslautakuntaa.

Tilapalvelut

Kiinteistöjen taloudelliset tavoitteet täyttyivät.

Vuonna 2024 toteutettiin toiminnan laaja organisaatiomuutos, jossa aikaisemmat vastualueet tekniikka ja infra ja tilapalvelut yhdistettiin tekniikka ja kiinteistöt -nimiseksi yksiköksi.

Vuoden aikana on toteutettu kiinteistöjen peruskorjauksia rakennusten kunnon parantamiseksi ja niiden käytettävyyden varmistamiseksi. Yksi suurimmista hankkeista oli Malms skolan perussaneerauksen suunnittelu ja käynnistäminen. Lisäksi aloitettiin Koivuhaan päiväkodin laajennuksen suunnittelu.

Yksi kiinteistöhallinnon haaste on kasvavan korjausvelan hallinta. Tarvitaan proaktiivista työtapaa sen varmistamiseksi, että rakennukset pysyvät toiminnallisessa ja terveellisessä kunnossa.

Kaupungilla on edessään kiinteistökannan uudelleenjärjestely, koska kaikki Varhalle vuokratut kiinteistöt on yhtiötettävä. Uudelleenjärjestelyllä voi olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kaupungin talouteen, mikäli Varha ei tulevaisuudessa vuokraa yhtä paljon tiloja kuin aikaisemmin.

Tarkastuslautakunta katsoo jälleen, että tilapankkia on aktivoitava, jotta kaupunki voi vähentää kiinteistömassansa.

Vesihuolto

Putkiverkoston korjausvelan kasvu on riskitekijä, joka lisää vuotovesien käsittelystä ja toimintahäiriöistä aiheutuvia käyttökustannuksia. Vesihuoltolaitoksen korjausvelka huolestuttaa tarkastuslautakuntaa.

Korjausvelka tulee ajan mittaan todennäköisesti merkitsemään korotuksia vedenhintaan. Vesihuollolle tulee antaa mahdollisuus rahoittaa saneerauksia oman taloutensa puitteissa niin, että se voidaan tehdä taloudellisesti kestäväällä tavalla ilman, että saneerauksiin kuluu verovaraja tai että peruspalveluihin käytetään korotettuja vesimaksuja.

Konsernin tavoitteet

Tarkastuslautakunta katsoo, että sekä taloudelliset että toiminnalliset konsernitavoitteet on pääosin saavutettu.

Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa kuitenkin konserniyhtiöissä aktiivisempaa työtä edullisten vuokra-asuntojen kehittämiseksi kaupunkiin tulomuuton edistämiseksi.

5. Elinvoima

Elinvoimatoimiala syntyi vuoden 2023 organisaatiomuutoksen myötä ja käsitti seuraavat vastuualueet: hyvinvointi, elinkeinoelämä ja matkailu, yhteydet ja joukkoliikenne, kansalaisopisto, kulttuuri ja vapaa-aika, kirjasto, lupapalvelut, mittaus ja kaavoitus. Toimintaa ohjasi valiokunta, joka ei onnistunut löytämään muotoaan, ja viimeisimmässä organisaatiomallissa 1.7.2024 mallista luovuttiin. Toimiala on jälleen järjestelty uudelleen ja vuodesta 2025 alkaen se jakautuu elinkeinopalveluihin, hyvinvointi- ja vapaa-aikapalveluihin sekä kaupunkikehitykseen.

Toimiala on saavuttanut taloudelliset tavoitteensa. Toimialan uuden organisaatiomallin toimivuutta ei voida vielä arvioida, koska luottamushenkilötyö ei ole vielä alkanut.

Hyvinvointi

Toiminta järjesteltiin vuonna 2024 organisatorisesti uudelleen, minkä yhteydessä yksikkö jaettiin eri osastoille. Luotiin uusi hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelujen osasto ja valittiin hyvinvointikoordinaattori. Perustettiin hyvinvointitiimi, joka koostuu kaupungin kaikkien osastojen sekä seurakuntien edustajista. Kolmannen sektorin, vapaaehtoisten ja seurakuntien kanssa aloitettiin yhteistyö ikääntyneiden avoimen toiminnan ylläpitämiseksi.

Elinkeinoelämä ja matkailu

Paraisten kaupungin elinkeinoelämän ja matkailun toimintayksikkö toimii kaupungin elinkeinoelämän kehittämiseksi. Toimintayksikkö tarjoaa maksutonta yritysneuvontaa, kehittää matkailuelinkeinon edellytyksiä ja tukee paikallista yhteistyötä ja verkostoitumista.

Matkailuyksikkö keskittyi vuonna 2024 saavutettavuuteen matkailijoiden näkökulmasta liittyviin asioihin, sesongin jatkamiseen, rengasteiden kehittämiseen ja markkinointiin, myynnin digitalisointiin ja painettujen markkinointimateriaalien tuottamiseen.

Tarkastuslautakunta katsoo, että elinkeinoelämän edistämistoiminnan tavoitteet ovat epäselvät ja toiminta jää matkailun varjoon. Tarkastuslautakunta toivoo elinkeinotoiminnalle selvempiä tavoitteita.

Yhteydet ja joukkoliikenne

Paraisten kaupungin yhteyksien ja joukkoliikenteen toimintayksikkö kehittää sekä maaliikenteen että vesiliikenteen yhteyksiä. Yksikkö ylitti talousarvionsa noin 50 000 eurolla.

Kaupunki hoitaa joukkoliikenteen yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, joka vastaa linja-autoliikenteestä Turusta Paraisille ja yhteyksistä edelleen saaristoon. Kaupungilla on myös sisäistä liikennettä, mukaan lukien koululaislinja-autolinjat, koulukuljetukset, palvelulinjat ja kutsutaksi.

Sisäisestä joukko- ja kutsutaksiliikenteestä tehtiin selvitys vuosina 2022–2024, ja kehittämistyötä on jatkettu annettujen suuntaviivojen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupunki voisi tiedottaa kuntalaisille palveluista, erityisesti kutsutaksista, selkeämmin sellaisilla foorumeilla, jotka ovat potentiaalisten käyttäjien saavutettavissa.

Alueellisen joukkoliikenteen valtionosuuksien väheneminen ja kireä kuntatalous johtivat linja-autovuorojen karsimiseen ja tiettyjen reittien käytön vähenemiseen. Neuvottelujen tuloksena yhdellä reitillä toteutetaan määräaikainen pilottihanke. Keväällä 2025 käynnistytävän sisäisen joukkoliikenteen hankinnan valmistelut on aloitettu.

Kansalaisopisto

Kansalaisopisto järjestää vuosittain 450–550 kurssia 150–200 opettajan voimin. Opistolla oli vuoden 2024 aikana 5 059 osallistujaa ja kursseja suunniteltiin 466, joista 384 kurssia toteutui. Osa kursseista peruttiin liian pienen osallistujamäärän takia. Opisto panosti markkinointiin sosiaalisen median, paikallisten sanomalehtien ja tiedotuslehtien kautta. Tarkastuslautakunta katsoo, että kurssien tarvetta tulisi arvioida suunnittelussa tarkemmin, jotta kursseja ei peruta niin paljon, eli että resurssit käytetään todelliseen tarpeeseen.

Opiston talouden toteuma ylitti hieman talousarvion, mikä johtui pääasiassa nousseista henkilöstökuluista ja vuokrista sekä opettajien lakisääteisestä palkankorotuksesta.

Kulttuuri ja vapaa-aika

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimintayksikköön kuuluvat seuraavat toiminnot: kulttuuri, museo- ja kotiseututoiminta, liikunta ja nuorisotyö. Toiminnot ovat tärkeä osa kaupungin hyvinvointityötä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikayksikkö siirtyi vuonna 2024 osaksi hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelujen osastoa, jossa keskitytään enemmän hyvinvointipalveluihin. Näihin kuuluvat kulttuurin vieminen palveluasumisyksiköihin, ikäihmisten liikuntaryhmät ja nuorten hyvinvointi. Hankerahoitus on mahdollistanut koulunuoriso-ohjaajan palkkaamisen kouluihin, erityisenä painopisteenä oppimiskeskus Brava.

Kirjasto

Paraisten kaupungissa on kuusi kirjastoa ja neljä niistä on avoinna päivittäin itsepalveluperiaatteella. Paraisten kaupunki on mukana Blanka-kirjastoyhteistyössä yhdessä Kemiönsaaren kunnan kanssa. Kirjastojen tehtävänä on tarjota pääsy tietoon, ylläpitää monipuolista ja ajantasaista kokoelmaa, edistää lukemista, monipuolista lukutaitoa ja yhteiskunnallista vuoropuhelua sekä edistää yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Parainen päätti olla liittymättä Kansalliskirjaston ja yleisten kirjastojen tuottamaan kuntien yhteiseen e-kirjastoon, joka otettiin valtakunnallisesti käyttöön 29.4.2024. Palvelun piirissä on ensimmäisessä vaiheessa noin 85 prosenttia Suomessa asuvista. Parainen ja Kemiönsaari eivät ole liittyneet kansalliseen yhteiseen kirjastoon, vaan jatkavat ainoastaan aikaisempaa Blanka-kirjaston käyttöä. Suomenkielisten mahdollisuus laajaan omaan tarjontaan estyy paraislaisilta, koska oikeudet määräytyvät vahvalla tunnistautumisella kotikunnan perusteella. Valtakunnallisen e-kirjaston hinta kunnalle on 0,7 euroa/kuntalainen. Liittyminen sekä Blankan että kansallisen kirjaston käyttöön on mahdollista. Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupungin tulisi harkita liittymistä kansalliseen e-kirjastoverkkoon.

Lupapalvelut

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2024, mutta myönnettyjen rakennuslupien määrää koskevat tavoitteet alittuivat reilusti.

Mittaus

Paraisten kaupungin mittauksen toimintayksikköön kuuluvat maapolitiikka, kaupungin rakentamattomien maa- ja vesialueiden hallinnointi, mittaustoiminta ja kiinteistönmuodostus sekä rakennus- ja ympäristölautakunnan hallinnolliset asiat ja henkilöstöasiat.

Taloudelliset tavoitteet saavutettiin vuonna 2024.

Luovutettujen pientalotonttien määrä on kasvanut vuonna 2024 Norrbyn Ranta-ahteen ja Nauvon Klockarbergen II:n uusien asemakaava-alueiden myötä. Tontteja on myyty tai annettu vuokralle yhteensä 12 kappaletta, kuusi Nauvossa ja kuusi Paraisilla.

Kaavoitus

Kaavoituksen toimintayksikkö vastaa kaavoitusasioista, neuvonnasta ja asiakaspalvelusta kaava-, elinympäristö-, kaupunkikuva- ja rakennussuojeluasioissa sekä alueellisesta edunvalvonnasta maankäyttöön liittyvissä asioissa.

Toiminta noudatti vuonna 2024 pääosin kaavoitusohjelmaa ja muita tavoitteita, vaikka ne eivät hyväksytyjen kaavojen lukumäärän suhteen aivan yltäneet suunnitellulle tasolle. Vuoden aikana hyväksyttiin muun muassa Isoniitty II:n uusi asemakaava uusine pientalo- ja rivitalotontteineen. Norrbyn Pargas Havis -kaupunkikehityshanke ei edennyt suunnitellusti ja kaupunki ja hankkeen taustalla ollut yritys sopivat yhdessä, ettei suunnittelun jatkamiselle ollut edellytyksiä alun perin asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tämän myötä yksikkö ei käyttänyt ostopalveluihin varattua määrärahaa suunnitellussa laajuudessa.

Tarkastuslautakunta katsoo jälleen, että kaupungilla tulee olla aktiivisempi ote ja uudenlaista ajattelua tonttien kaavoituksessa ja markkinoinnissa, koska sillä on ratkaiseva merkitys kaupungin tulomuutolle. Kaupungin tulee tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaavoittaa koko kunnan alueella yksityisiä maita siellä, missä kysyntää on. Aktiivisempi työ olemassa olevien alueiden tiivistämiseksi myös kaupungin pohjoisosissa, Kirjalassa, Lielahdessa ja Lemlahdessa voisi myös auttaa laajentamaan tonttitarjontaa, mikä toivon mukaan lisää tulomuuttoa. Tarvitaan myös aktiivista panosta maakuntakaavan muuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta katsookin, että kaupungin tulee tonttien kaavoituksessa ja myynnissä tarkastella asiakkaiden toiveita ja tarpeita ja kaavoittaa tontteja sen mukaan. Laaja ja monipuolinen tonttitarjonta lisää tonttien kysyntää. Tulomuuton taloudellinen hyöty kaupungille on moninkertainen tonttimaan myynnistä saatavaan taloudelliseen hyötyyn verrattuna.

6. Kasvatus ja koulutus

Toimialan muutetut taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Varhaiskasvatukselle myönnettiin 411 214 euron lisämääräraha henkilöstön korkealla tasolla olleiden sairaudesta johtuneiden poissaolojen vuoksi. Alle kolmivuotiaita lapsia oli varhaiskasvatuksessa tavallista enemmän, mikä vaati enemmän henkilöstöä. Tulot olivat pienemmät asiakasmaksuihin tehdyn indeksitarkistuksen vuoksi.

Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2023 arviointikertomuksessaan, että resurssien jakautuminen ja toiminnalliset mittarit ruotsinkielisen ja suomenkielisen koulutuksen välillä esitettäisiin selkeämmin, jotta niitä olisi helpompi vertailla keskenään, eli että esimerkiksi yleishallinnolla olisi oma kustannuspaikkansa, jotta toimintojen kustannukset olisivat vertailukelpoisia. Tämä ei ole toteutunut vuonna 2024. Kustannusten jakautumisen parempi läpinäkyvyys lisäisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan luottamusta toimialaa kohtaan, koska nykyisellä kustannusten jakautumismallilla resurssien jakautumisesta voi helposti syntyä virheellisiä tulkintoja.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala muodostaa merkittävän osan kaupungin kustannuksista. Kaupungin taloudellista tilannetta ajatellen tarkastuslautakunta toteaa, että kattavan kouluverkkoselvityksen ottaminen huomioon suunnittelussa on tärkeää.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esiin seuraavat asiat kasvatuksen ja koulutuksen osalta:

- Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa edelleen yhteisiä mittareita ruotsin- ja suomenkielisille kouluille hallinnon ja toimintojen vertailtavuuden parantamiseksi. Erojen olemassaolo on luonnollista, mutta eroille pitää olla hyväksyttävät perusteet.
- Tarkastuslautakunta katsoo, että koulujen tilojen varausjärjestelmä tulee integroida osaksi kaupungin varausjärjestelmää.
- Koulujen viestintäsuunnitelmat ja kriisivalmiussuunnitelmat on päivitettävä.

- Koulujen järjestyssäännöt on yhdenmukaistettava ja otettava tosiasiallisesti käyttöön.
- Kieliryhmien ja eri koulujen yhteistyötä tulee lisätä aktiivisesti.
- Kouluverkkoselvitys ja siitä tehtävät johtopäätökset ovat välttämättömiä.

7. MUUTA

7.1. Sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konserniohjaus

Toimintakertomuksessa on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty asianmukaisesti selkoa riskienhallinnasta, sisäisestä valvonnasta ja konserniohjauksesta.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin sisäisen valvonnan ja konserniohjauksen rutiinien olevan hyvällä tasolla ja haluaa osoittaa kiitoksen kaupungin viranhaltijoille, jotka työskentelevät jatkuvasti sisäisen valvonnan ja kaupungin hallinnon avoimuuden parantamiseksi.

7.2. Henkilöstö

Henkilöstön hyvinvointi näyttää parantuneen, mikä näkyy kaupungin KivaQ-mittauksissa.

7.3. Hyvinvointikertomus

Paraisten kaupungilla on vuosille 2021–2025 laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, jossa nostetaan esiin terveydenedistämistyön taustatekijät, vahvuudet ja kehittämistarpeet. Suunnitelma sisältää painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet, joista raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Kunnille on vuodesta 2024 alkaen otettu valtionosuuden lisäosana käyttöön ns. HYTE-kerroin asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä aktiivisesti edistävien kuntien palkitsemiseksi. HYTE-kerroin perustuu TEAviisarin pisteisiin ja asukkaiden terveyteen. Paraisten HYTE-kerroin vuonna 2024 oli 18,8 euroa/asukas, kun se vuonna 2023 oli 18,1 euroa/asukas ja vuonna 2022 16,6 euroa/asukas, joten kaupunki on menossa oikeaan suuntaan.

Tarkastuslautakunta toteaa seuraavaa:

Tarkastuslautakunta katsoo tyydytyksellä, että kaupungin tilinpäätöksessä on omiksi luvuikseen nostettu hyvinvoinnin ja työllisyyden edistäminen, HYTE-kerroin ja TEAviisari. Konkreettisia mittareita tavoitteineen ei kuitenkaan ole asetettu, vaikka strategisissa tavoitteissa onkin mainittu lasten, nuorten ja ikäihmisten hyvinvoinnin mittarit. Lautakunta kannustaakin hyvinvoinnin mittareiden ja tavoitteiden asettamiseen jatkossa.

8. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta toteaa seuraavaa yhteenvetona vuoden 2024 arvioinnista:

Kokonaisuutena tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2024 toteuma oli erittäin hyvä, ja se haluaa kiittää viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvästä työstä. Työ ei kuitenkaan koskaan lopu, ja kaupungilla on edelleen monia ongelmia, jotka tulee jatkossa korjata ja selvittää. Tarkastuslautakunta haluaa tuoda esiin seuraavat ongelmat, joihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota:

- Korjausvelka, joka rasittaa kaupungin tie- ja vesijohtoverkkoa sekä kiinteistöjä. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa selkeämpiä toimenpidesuunnitelmia korjausvelan taittamiseksi.
- Uuden kaupunginvaltuuston tulee laatia uusi hyvinvointisuunnitelma ja asettaa toimikaudekseen uudet hyvinvointitavoitteet. Tarkastuslautakunta muistuttaa konkreettisten numeeristen tavoitteiden asettamisen ja seurannan tarpeellisuudesta. Koska hyvinvointi kuuluu kaikille toimialoille, kaupunginhallituksen tulee toimia suunnittelua ja valvontaa koordinoivana tahona.

Tarkastuslautakunta ehdottaa, että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallituksen vastinetta edellisissä arviointikertomuksen kappaleissa esitettyihin havaintoihin 30.9. mennessä:

- Yhteisten mittareiden määrittely ruotsin- ja suomenkielisille kouluille hallinnon ja toimintojen vertailtavuuden parantamiseksi
- Eri osastojen korjausvelkoja koskevat toimenpidesuunnitelmat

Parainen 6. toukokuuta 2025

Hanna Järvinen
Puheenjohtaja

Andreas Andersson

Roy Färm

Soili Svanström

Mona Rönnholm

Widar Nyberg

Egon Nordström

Petri Julin

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 12 pages before this page
Dokumentet inneholder 12 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 12 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 12 sider før denne side

Detta dokument innehåller 12 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 13 pages before this page
Dokumentet inneholder 13 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 13 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 13 sider før denne side

Detta dokument innehåller 13 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende